

А. І. БОГДАНЕНКО

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП. Серія Юридичні науки, 2017, вип. 53(2), с. 48–54

Проблема державної інвестиційної політики залишається однією з найактуальніших для багатьох країн світу. В різних країнах застосовуються різні засоби та механізми стимулювання розвитку їх інвестиційної привабливості на макро-, мезо- та мікрорівнях для максимальної реалізації можливостей інвестиційного потенціалу.

Рух до євроінтеграції вимагає від української економіки застосування актуальних, дієвих у світовому контексті підходів і ефективного розподілу пріоритетів щодо розвитку внутрішньої інвестиційної політики. Оскільки в державі відбувається реформування стандартів економічних процесів відповідно до європейських, узагальнення світового досвіду у напрямі формування державної інвестиційної політики та можливості його використання в Україні є актуальним.

Розгляду проблем державної інвестиційної політики присвятили свої праці такі вчені: Д. В. Ванькович, В. М. Геєць, Л. В. Гоцуляк, Н. Б. Демчишак, О. А. Колодизев, Дж. Копперн, М. І. Крупка, Г. В. Марков, Ю. Д. Притика, Я. А. Солтис, Ф. П. Ткачик та ін. Однак аналіз публікацій з приводу ефектної державної інвестиційної політики не є повним. На сучасному етапі розвитку нашої країни потрібно вивчення світового досвіду та можливості його використання в Україні для удосконалення державної інвестиційної політики.

Дослідимо досвід державної інвестиційної політики країн світу та можливості його використання в Україні.

Інвестиції є засобом пришвидшення процесів обороту капіталу суб'єктів господарювання. Вони забезпечують зростання рівня прибутковості, формують пріоритетні напрями розвитку економіки, стимулюють процеси реструктуризації системи управління економічною діяльністю, забезпечують створення наукомістких виробництв, підвищують рівень соціальних стандартів. За допомогою інвестиційних ресурсів здійснюється приріст ВВП, пришвидшується його перерозподіл між учасниками економічних процесів, галузями

економіки. При цьому рівень розвитку окремих складових економічної системи залежить від державних пріоритетів та цілей, які, у свою чергу, мають відповідати основним потребам суспільства.

Більшість учених дотримується точки зору, що під державною інвестиційною політикою потрібно розуміти систему заходів, які здійснюються державою у напрямі формування необхідних умов для активізації інвестиційної активності, стабілізації економічної системи та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання [1].

Результат удосконалення державної інвестиційної політики повинен стимулювати розвиток процесів інтенсифікації виробничої складової економіки, підвищення рівня підприємницької активності. На сьогодні формування національних інвестиційних політик орієнтовано на нові стратегії розвитку. В інтересах зміцнення свого виробничого потенціалу та сталого розвитку більшість держав прагне залучати іноземні інвестиції.

Розглянемо досвід країн світу, економічні стратегії розвитку яких могли б нині стати прикладом для удосконалення формування державної інвестиційної політики в Україні.

Так, державна інвестиційна політика як для американських, так і зарубіжних компаній в США спрямована на залучення інвестицій. Ця країна на сьогодні за обсягами залучення іноземного капіталу в економіку своєї країни посідає перше місце. Щодо інвестицій у країну США дотримується політики максимального стимулювання іноземних інвесторів, залишаючи за собою право контролю за інвестиціями в найбільш чутливих секторах економіки. Регулювання питань іноземних інвестицій в цій країні здійснюється на федеральному рівні і на рівні штатів. На федеральному рівні здебільшого встановлюються загальні вимоги щодо питань з іноземних інвестицій, а на рівні штатів органами місцевого управління відповідних штатів встановлюються конкретні приписи щодо участі іноземних інвесторів у проектах. На підставі довгострокових і короткострокових програм, розроблених з урахуванням місцевих особливостей і потреб та відповідно до місцевого законодавства, кожним штатом самостійно проводиться робота по залученню іноземних інвестицій [2, 116–117].

Державна інвестиційна політика Китаю як частина стратегії реформ і модернізації багато в чому визначає високі темпи економічного зростання і соціальні зміни в державі. Вона все частіше знаходить продовження в зовнішньому і зовнішньоекономічному курсі країни, надає зростаючий вплив на економіку сусідніх держав. Слід зазначити, що в Китаї враховуються обсяги іноземних інвестицій відповідно до укладених контрактів, а також обсяги використаних інвестицій за цими контрактами. Очевидно, обсяги освоєних інвестицій менші обсягів за контрактами. Прийняті в 2013 р. уповноваженими органами Китаю нормативні документи з'явилися логічним продовженням державної політики щодо вдосконалення інвестиційного клімату, початок якої було покладено в 2012 році [3].

Незважаючи на досить привабливий інвестиційний клімат у Китаї, конкуренція з боку країн з розвинутою економікою вимагає від влади цієї краї-

ни активних рішень, які б враховували нові тенденції світового ринку інвестицій.

Аналіз державної інвестиційної політики Австрії показав, що в країні не існує Єдиного державного акта, що регламентує відносини в інвестиційній сфері. Порядок, умови здійснення інвестицій і різних форм їх стимулювання закріплені в ряді федеральних і земельних актів і директив з конкретних питань. Основний принцип державної інвестиційної політики Австрії — це надання інвесторам свободи вибору напрямів інвестування та джерел їх фінансування. Прямих обмежень інвестиційної діяльності в будь-яких галузях держава не встановлює. При цьому в окремих випадках капіталовкладення можуть стримуватися необхідністю отримання спеціального дозволу для здійснення певних видів господарської діяльності, вимогами з охорони навколишнього середовища та іншими приписами, безпосередньо не пов'язаними з питаннями інвестування.

Іноземним інвесторам на умовах взаємності в Австрії надається національний режим. Іноземні інвестиції допускаються в усі галузі її економіки за винятком оборонної промисловості, підприємств і організацій, що знаходяться на бюджетному фінансуванні (федеральні залізниці, пошта і телеграф, радіо і телебачення), а також галузей і видів діяльності, які є державною монополією (гірничодобувна промисловість, виробництво тютюнових виробів і спиртних напоїв) [4].

Державна інвестиційна політика Нідерландів традиційно має імідж країни зі сприятливим інвестиційним кліматом, що зумовлено легкістю реєстрації юридичних осіб, відсутністю адміністративних бар'єрів, сприятливим правовим полем, насамперед податковими преференціями, а також великою кількістю міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування. Привабливість ринку Нідерландів для довгострокових інвестиційних проектів в останні роки підвищується. Уряд Нідерландів послідовно реалізує стратегію залучення в Нідерланди іноземних інвестицій на базі партнерської взаємодії держави, бізнесу та науки. Інвестиційна політика Нідерландів будується на грамотній презентації інвестиційних проектів потенційним іноземним партнерам. У Нідерландах діє спеціалізоване державне агентство з іноземних інвестицій, що є підрозділом Міністерства економіки. У 2013 р. уряд Нідерландів реалізував комплекс заходів по захисту інвестицій та фінансової підтримки підприємств малого та середнього бізнесу [5].

Прикладом ефективної державної інвестиційної політики, який може бути використаний для України, на нашу думку, є досвід країн ЄС — Великобританії, Франції та Німеччини. Основні механізми реалізації державної інвестиційної політики в цих країнах наведені на рис. 1.

Схожість цих механізмів у реалізації державної інвестиційної політики зазначених держав пояснюється тим, що вони характерні для більш розвинених країн, де ринкова економіка вже зміцніла і продовжує розвиватися. Однак є і певні відмінності у формах регулювання інвестиційного механізму.

Характерні риси державної інвестиційної політики Великобританії зазначено на рис. 2.

Рис. 1. Основні механізми реалізації державної інвестиційної політики Великобританії, Франції та Німеччини

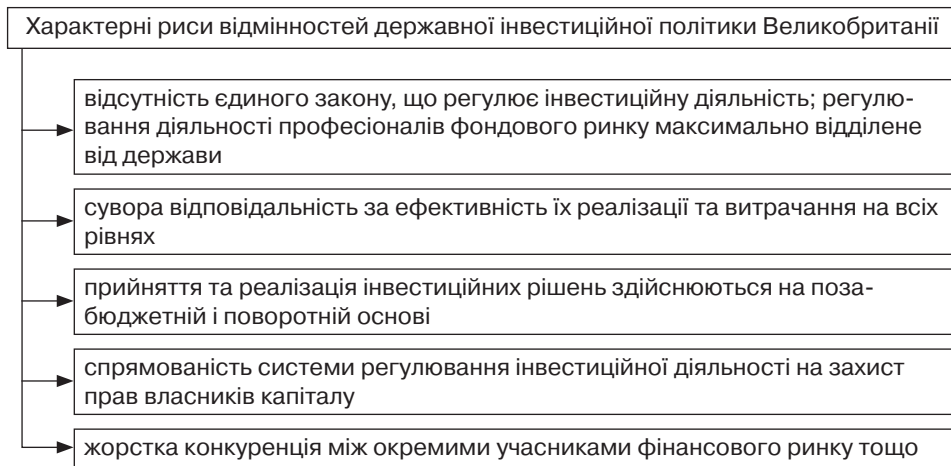

Рис. 2. Характерні риси відмінностей державної інвестиційної політики Великобританії

Особливе місце в регулюванні інвестиційної діяльності Німеччини також належить інвестиційним компаніям, діяльність яких регулюється законом про інвестиційні компанії. Характеризуючи регулювання інвестиційного процесу Німеччини, хотілося б відзначити його спрямованість до внутрішніх фінансових інститутів. Загальні риси німецької системи правового регулювання інвестиційної сфери наведено на рис. 3.

У Франції відсутній єдиний спеціальний закон, що регулює іноземні інвестиції. Проте існує система “попереднього повідомлення влади” про наміри “продовження термінів апробації”, яка стосується головним чином інвесторів з країн, що не є членами ЄС, у разі їх участі у діяльності французької ком-

Рис. 3. Характерні риси відмінностей державної інвестиційної політики Німеччини

панії. У зв'язку з встановленим пільговим регулюванням внаормовано також розмежування між прямими та іншими іноземними капіталовкладеннями.

Економічні спостерігачі як загально визнане зазначають, що наявність у розвинених країнах вільних промислових зон сприяла зростанню промисловості через такі фактори, як надання нових можливостей для інвестування в металургійну галузь, нафтохімічну промисловість, автомобілебудування, виробництво електроніки, будівельних матеріалів, фармацевтики, медичного обладнання та ін. Компанії, що розміщують своє виробництво у цих зонах, можуть отримати податкові та митні стимули, знижені або відсутні валютні, квотні обмеження [6–8].

Розвинені країни в довгостроковій перспективі бачать основою зростання своєї конкурентоспроможності на шляху інноваційного розвитку провідних галузей економіки, зокрема тих, що торкаються енергетики і транспорту, інформаційних і телекомунікаційних послуг, екології, охорони здоров'я.

Отже, в аналізованих зарубіжних країнах, як і в Україні, на державну інвестиційну політику більшою мірою впливають інтеграційні процеси, що відбуваються останнім часом у світі. Однак є й деякі відмінності, які Україні варто було б врахувати на шляху формування ефективної інвестиційної моделі держави. Наприклад:

- у США Україна могла б запозичити жорстку систему контролю інвестиційної діяльності;
- у Японії – розбірливість у потенційних інвесторах;
- у Франції – регулювання ризиків вкладених в інвестиційні фонди грошових коштів;
- у Великобританії – ефективну пільгову політику;
- у Німеччині – систему “попереднього повідомлення влади” тощо.

Усе це дало б змогу українській економіці більш успішно влитися в систему світового господарства.

На основі аналізу світового досвіду державного інвестування встановлено доцільність застосування наступних підходів у державній інвестиційній політиці України: привести нормативно-правову базу до європейських стандартів та впровадити заходи, що дадуть змогу забезпечити ефективність та прозорість державних інвестицій, створити підґрунтя для поживлення інвестиційної активності в Україні; заохочувати інвестиції у пріоритетних галузях, основні державні інвестиції спрямувати у розвиток економічної та соціальної інфраструктур, в інноваційні програми, які передбачають наповнення економіки високотехнологічними та наукомісткими виробництвами, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку.

Джерела

1. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України: монографія / М. І. Крупка, Д. В. Ванькович, Н. Б. Демчишак, М. І. Кульчицький. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 404 с.
2. *Голенищева Є. Ю.* Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу // Вісн. Нац. ун-ту цивільного захисту України. 2016. Вип. 1. С. 115–122. Серія : Державне управління.
3. *Новоселова Л.* О реализации инвестиционной составляющей стратегии экономического роста в КНР // Рос. экон. журн. 2016. № 4. С. 63–72.
4. Foreign direct investment statistics [Електронний ресурс] // Eurostat Statistics Explained. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_direct_investment_statistics
5. Invest in Holland [Електронний ресурс] // Netherlands Foreign Investment Agency. URL: <http://investinholland.com>
6. *Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М.* Міжнародна економіка: підручник. Київ : КНЕУ, 2014. 762 с.
7. *Майорова Т. В.* Інвестиційна діяльність: підручник. К.: Центр учбової л-ри, 2009. 472 с.
8. *Затонацька Т.* Світовий досвід формування інвестиційної політики та механізмів її реалізації // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Економіка. 2014. Вип. 8. С. 6–10.

Розглядається досвід державної інвестиційної політики у різних країнах світу. Наведено відмінні особливості державної інвестиційної політики зарубіжних країн. Запропоновано шляхи використання досвіду державної інвестиційної політики країн світу для удосконалення державної інвестиційної політики в Україні.

The article examines the experience of state investment policy in different countries of the world. The distinctive features of the state investment policy of foreign countries are presented. The ways of using the experience of the state investment policy of the countries of the world to improve the state investment policy in Ukraine are offered.

Рассматривается опыт государственной инвестиционной политики в разных странах мира. Приведены отличительные особенности государственной инвестиционной политики зарубежных стран. Предложены пути использования опыта государственной инвестиционной политики стран мира для совершенствования государственной инвестиционной политики в Украине.

Надійшла 4 жовтня 2017 р.